

Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Datum : 15 februari 2022
Herzien : 30/03/2022
Status : Definitief
CvB : 08/03/2022, 31/05/2022
KD-PO : 05/04/2022 (ter informatie)
KD-VO : 04/04/2022 (ter informatie)
PMR : -
MR : 13/04/2022 (ter informatie)
GMR : 06/04/2022 (ter informatie)
RvT : n.v.t.
Door : A. Kurpershoek, Kwaliteit & Beleid
S.C. Gaakeer-Verhagen, coördinator vertrouwenspersonen

Inhoud

1.	Noodsituaties	3
2.	Definities huiselijk geweld en kindermishandeling	4
2.1	Huiselijk geweld	4
2.2	Kindermishandeling	4
3.	Meldcode	5
4.	Stappenplan meldcode	6
4.1	Privacy en AVG	7
5.	Uitwerking stappenplan	8
5.1	Signalen in kaart brengen	8
5.2	Overleg met collega en eventueel Veilig Thuis	8
5.3	Gesprek met leerling (en mogelijk ouders/verzorgers)	8
5.4	Wegen van huiselijk geweld/kindermishandeling	9
5.5	Beslissingen	9
6.	Randvoorwaarden	10
7.	Eergerelateerd geweld	11
	Bijlage(n)	12

---

1. *Noodsituaties*

Bij signalen die wijzen op acuut en zodanig ernstig geweld dat de leerling of zijn/haar gezinslid daartegen onmiddellijk moet worden beschermd, kan meteen advies gevraagd worden aan Veilig Thuis (0800-2000).

In noodsituaties kan ook contact worden opgenomen met politie (0900-8844 of 112).

---

2. Definities huiselijk geweld en kindermishandeling

2.1 Huiselijk geweld

Huiselijk geweld is geweld dat wordt gepleegd door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer. Dat kunnen zijn: partners, ex-partners, gezinsleden, familieleden en huisvrienden.

De term 'huiselijk geweld' verwijst naar de relatie tussen pleger en slachtoffer. Er is meestal sprake van een machtsverschil. Het slachtoffer is afhankelijk van de dader. Het gaat bij huiselijk geweld om lichamelijke, seksuele en psychische vormen van geweld.

Vormen van huiselijk geweld zijn:

- kindermishandeling;
- ouderenmishandeling;
- eengerelateerd geweld zoals eerwraak, vrouwelijke genitale verminking ('vrouwenbesnijdenis') of huwelijksdwang;
- partnergeweld en ex-partnergeweld in alle verschijningsvormen, ook psychische mishandeling en stalking.

2.2 Kindermishandeling

Kindermishandeling is elke vorm van mishandeling die voor een kind bedreigend of gewelddadig is. Dus niet alleen lichamelijk geweld, maar ook bijvoorbeeld emotionele mishandeling of verwaarlozing vallen eronder.

Er zijn verschillende vormen van kindermishandeling, namelijk:

- **Lichamelijke mishandeling**
Van lichamelijke mishandeling is bijvoorbeeld sprake als een volwassene regelmatig een kind slaat.
- **Emotionele of geestelijke mishandeling**
Van emotioneel of geestelijk geweld is bijvoorbeeld sprake als een volwassene een kind regelmatig uitscheldt, vernedert of het kind opzettelijk bang maakt.
- **Lichamelijke verwaarlozing**
Hiervan is sprake als het kind krijgt niet de zorg en verzorging krijgt die het nodig heeft. Denk hierbij aan een kind wat geen eten krijgt of nergens kan slapen.
- **Emotionele of geestelijke verwaarlozing**
Ook een doorlopend tekort aan positieve aandacht voor het kind is een vorm van kindermishandeling. Ieder kind heeft namelijk recht op liefde, warmte, geborgenheid van ouders of verzorgers. Onder emotionele of geestelijke verwaarlozing vallen ook kinderen die getuige zijn van geweld tussen ouders of verzorgers.
- **Seksueel misbruik**
Seksuele aanrakingen die een volwassene een kind opdringt.

---

3. Meldcode

De Meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling helpt beroepskrachten bij vermoedens van huiselijk geweld of kindermishandeling. De meldcode is wettelijk verplicht.

De Meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling is per 1 januari 2019 verbeterd en aangescherpt. De meldcode is een stappenplan waarin staat hoe professionals kindermishandeling signaleren en melden. Er is een afwegingskader in opgenomen waardoor de beslissing om al dan niet te melden bij Veilig Thuis ondersteund wordt en bovendien wordt de eigen hulpverlening erin betrokken.

De meldcode is verplicht voor professionals die werkzaam zijn in de sectoren:

- Gezondheidszorg
- Onderwijs
- Kinderopvang
- Maatschappelijke ondersteuning
- Jeugdhulp
- Justitie

4. Stappenplan meldcode

Meldcode

Bij huiselijk geweld en kindermishandeling

Wat staat in de wet?
De wet *Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling* (sinds 2013) verplicht beroepskrachten, ook onderwijspersoneel, om een vijfstappenplan te gebruiken als ze het vermoeden hebben van kindermishandeling en/of huiselijk geweld.

Wat is het doel van de wet?
Doel van de wet is leerlingen die te maken hebben met een vorm van geweld of mishandeling in de thuissituatie, passende hulp te bieden, zodat een einde komt aan de bedreigende situatie.

Voor welke situaties geldt deze wet?
Voor misbruiksituaties in de privésfeer en voor situaties in de huiselijke sfeer.

Hoe werkt de meldcode?
De meldcode bestaat uit vijf stappen. De stappen zijn hiernaast beschreven.

Voor wie geldt de meldcode?
Elke medewerker van de onderwijsinstelling moet zich aan de meldcode houden.

Wie moet het stappenplan uitvoeren?
De school doet er goed aan om een aparte aandachtsfunctionaris voor de meldcode aan te wijzen bij wie de meldingen binnenkomen. Een mogelijke kandidaat hiervoor is de leerlingbegeleider, een lid van het zorgadvies-team of een schoolmaatschappelijk werker, maar niet de interne vertrouwenspersoon.

Stappenplan

- 1 In kaart brengen van signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling.
- 2 Collegiale consultatie en zo nodig raadplegen van Veilig Thuis.
- 3 Gesprek met de leerling en/of ouder(s), afhankelijk van leeftijd en situatie.
- 4 Met behulp van een afwegingskader bepalen of er sprake is van acute of structurele onveiligheid. Bij twijfel altijd Veilig Thuis raadplegen.
- 5 Bij acute of structurele onveiligheid: altijd melden bij Veilig Thuis. Daarnaast is zelf hulp verlenen of organiseren ook mogelijk.

Elke organisatie, dus ook een school, kan het meldcode-stappenplan verder uitwerken, specifiek voor de eigen onderwijspraktijk.

Meer informatie:

- Brochure *Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling in het voortgezet onderwijs*, www.nji.nl
- Brochure *Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling in het middelbaar beroepsonderwijs*, www.nji.nl
- Veilig Thuis, www.vooreenveiligthuis.nl, 0800 – 2000 (gratis en 24/7 bereikbaar)
- Rijksoverheid, www.meldcode.nl
- Afwegingskader, www.augeo.nl

In stap 5 worden twee beslissingen genomen: het beslissen of een melding bij Veilig Thuis noodzakelijk is en vervolgens het beslissen of het zelf bieden of organiseren van hulp mogelijk is.

Het is van belang dat in stap 5 beide beslissingen en in de genoemde volgorde worden genomen. De betrokken persoon in het onderwijs of de leerplichtambtenaar vraagt zich op basis van signalen en het gesprek met ouders af of melden noodzakelijk is aan de hand van afwegingsvragen. Vervolgens besluit deze of het bieden of organiseren van hulp tot de mogelijkheden van zowel de school of leerplichtambtenaar als de betrokkenen (ouders/verzorgers) behoort.

Als melden volgens het afwegingskader noodzakelijk is, moet de tweede beslissingsvraag over eventuele hulp in overleg met betrokkenen en Veilig Thuis beantwoord worden.

4.1 Privacy en AVG

De AVG is een algemeen kader dat niet inspeelt op specifieke situaties, zoals een vermoeden van kindermishandeling. Daarom geldt als algemene regel dat een specifieke wet voor een bepaalde sector prevaleert boven de algemene norm van de AVG. Dat geldt dus bijvoorbeeld voor de Wetten PO, VO, Leerplichtwet, etc. De wet Meldcode gaat dus ook voor de AVG. Het recht om dossier aan te maken en te melden bij Veilig Thuis is dus onverminderd van toepassing.

---

5. *Uitwerking stappenplan*

5.1 *Signalen in kaart brengen*

Signaleren wordt gezien als een belangrijk onderdeel van de beroepshouding van medewerkers binnen een school. Zo gezien is signalering geen stap in het stappenplan, maar een grondhouding.

De check op kindsignalen valt onder stap 1 van de meldcode en is aan de orde wanneer een volwassene of adolescent in een situatie verkeert die minderjarige kinderen (ernstige) schade kan berokkenen. Zie voor signalen ook: <https://signalenkaart.nl>.

De kindcheck houdt in dat bij bepaalde groepen volwassenen nagegaan wordt of zij voor minderjarige kinderen zorgen en of kinderen daar veilig opgroeien. Denk aan personen met ernstige psychische problemen, drugs- of alcoholverslaving of met een gewelddadige partner.

Er moet onderzocht worden, mogelijk door middel van een gesprek met ouders/verzorgers, of er (nog meer) kinderen bij ouders/verzorgers wonen en wie er voor hen zorgen. Op basis van deze informatie wordt besloten of er verdere actie ondernomen moet worden door de verdere stappen van de meldcode te zetten.

Breng de signalen die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen of ontcrachten in kaart en leg deze vast. Leg ook de contacten over de signalen vast, evenals de stappen die worden gezet en de besluiten die worden genomen.

Bij positieve kindsignalen worden de stappen van de meldcode gevolgd. Is er geen reden tot zorg, dan wordt het stappenplan afgesloten en wordt dit vastgelegd.

5.2 *Overleg met collega en eventueel Veilig Thuis*

Bespreek de signalen met een deskundige collega (teamleider of vertrouwenspersoon of zorgcoördinator). Vraag zo nodig ook advies aan Veilig Thuis.

5.3a *PO - Gesprek met de ouders/verzorgers*

Betrek bij het voeren van een gesprek met de ouders/verzorgers een collega, bijvoorbeeld een intern begeleider of teamleider.

Bespreek de signalen met de ouders/verzorgers. Bij het voorbereiden of voeren van het gesprek kan ondersteuning worden gezocht bij een deskundige collega en/of Veilig Thuis.

Tijdens het gesprek gaat het om te polsen hoe het gaat, het signaal te bespreken en te zoeken naar een eventuele oplossing. Een zorgverkennd gesprek dus. Als er geen medewerking wordt verleend, of de uitkomst negatief is, wordt de volgende stap van de meldcode gezet.

5.3b VO - Gesprek met de leerling (en mogelijk ouders/verzorgers)

Betrek bij het voeren van een gesprek met de leerling en mogelijk diens ouders/verzorgers een collega, bijvoorbeeld een leerlingbegeleider of teamleider.

Uitgangspunt is dat, indien mogelijk, het gesprek wordt gevoerd in het bijzijn van de ouders/verzorgers. Dit is niet alleen van belang wanneer zij betrokken zijn, maar ook wanneer dit niet aan de orde is. De school maakt hierin een afweging.

Bespreek de signalen met de leerling en diens ouders/verzorgers. Bij het voorbereiden of voeren van het gesprek kan ondersteuning worden gezocht bij een deskundige collega en/of Veilig Thuis. Dit kan een informeel gesprek zijn (polsend) of een zorgverkennd gesprek.

5.4 Wegen van huiselijk geweld/kindermishandeling

Bij stap 4 worden de uitkomsten van de stappen 1 tot en met 3 gewogen. Dit is van belang voor de beslissingen bij stap 5.

- Is er op basis van stap 1 t/m 3 een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling?
- Is er een vermoeden van acute of structurele onveiligheid?

De aard/ernst en het risico van kindermishandeling worden afgewogen. Advies kan worden gevraagd bij Veilig Thuis.

5.5 Beslissingen

Bij stap 5 dienen twee beslissingen te worden genomen:

1. Is melden bij Veilig Thuis noodzakelijk?
Melden is noodzakelijk wanneer er sprake is van:
  - a. Acute onveiligheid
  - b. Structurele onveiligheid
2. Is hulp verlenen of organiseren (ook) mogelijk?
Hulp verlenen is mogelijk als:
  - a. De professional in staat is om effectieve/passende hulp te bieden of te organiseren.
  - b. De betrokkenen meewerken aan de geboden of georganiseerde hulp.
  - c. De hulp leidt tot duurzame veiligheid.

Indien hulp verlenen op basis van één van deze punten niet mogelijk is, is melden bij Veilig Thuis noodzakelijk.

---

6. Randvoorwaarden

Om het voor beroepskrachten, directie, OP en OOP mogelijk te maken om in een veilig werkklimaat huiselijk geweld en kindermishandeling te signaleren en om de stappen van de meldcode te zetten, zijn de locatiedirecteuren van Willem van Oranje Scholengroep verantwoordelijk voor de implementatie van de Meldcode binnen hun locatie.

Zij dragen er zorg voor dat:

- binnen de organisatie en in het VO aan leerlingen bekendheid wordt gegeven aan het doel en de inhoud van de meldcode;
- regelmatig een aanbod wordt gedaan van trainingen en andere vormen van deskundigheidsbevordering zodat beroepskrachten voldoende kennis en vaardigheden ontwikkelen en ook op peil houden voor het signaleren van huiselijk geweld en kindermishandeling en voor het zetten van de stappen van de code;
- er voldoende deskundigen beschikbaar zijn die de beroepskrachten kunnen ondersteunen bij het signaleren en het zetten van de stappen van de code (let ook op OOP);
- de meldcode aansluit op de werkprocessen binnen de organisatie (leerkracht, intern begeleider, docent, mentoraat, ondersteuningssysteem);
- de werking van de meldcode regelmatig wordt geëvalueerd en dat zonodig acties in gang worden gezet om de toepassing van de meldcode te optimaliseren;
- de stappen in de Meldcode conform het stappenplan worden uitgevoerd;
- beroepskrachten toegang hebben tot het elektronisch leerlingvolgsysteem dat voldoet aan de regelgeving privacy en bescherming persoonsgegevens;
- afspraken worden gemaakt over de wijze waarop Willem van Oranje Scholengroep zijn beroepskrachten zal ondersteunen als zij in het PO door ouders en in het VO door leerlingen worden aangesproken op de wijze waarop zij de meldcode toepassen.

Ook de interne vertrouwenspersonen zijn in het signaleren en mogelijk melden van huiselijk geweld of kindermishandeling belangrijk. Zij zijn aanspreekpunt voor leerlingen en ouders of collega's die zich zorgen maken.

Binnen alle scholen van Willem van Oranje Scholengroep is een (gepersonaliseerd) stappenplan Meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling beschikbaar en bekend bij medewerkers. Voor de VO-scholen is tevens een stappenplan 'Sexting' voorhanden.

In het PO worden de interne vertrouwenspersonen bekend gemaakt op een poster met daarop een foto. Deze zijn ingelijst en hangen zichtbaar in elke school.

Jaarlijks maken de vertrouwenspersonen van de PO-scholen een 'rondje' langs de klassen. Tijdens dit bezoek aan de klas wordt op het niveau van de leerlingenkinderen pesten, seksueel grensoverschrijdend gedrag, kindermisbruik, het kunnen aangeven van grenzen of kindermishandeling bespreekbaar gemaakt. Beladen onderwerpen, die op een toegankelijke manier met de leerlingen in alle openheid worden besproken.

In het VO bezoeken de interne vertrouwenspersonen de brugklassen.

Daarnaast organiseren de interne vertrouwenspersoon preventieve activiteiten gericht op het voorkomen van ongewenst gedrag.

---

7. Eergerelateerd geweld

Eergerelateerd geweld is de overkoepelende term voor vormen van intimidatie, dwang, psychisch en fysiek geweld gepleegd vanuit een eermotief. Het geweld moet voorkomen dat een familiedid gedrag vertoont dat de familie-eer kan schaden.

Eergerelateerd geweld kan zowel tussen een individu en de groep als tussen verschillende groepen onderling spelen. Wanneer eerschending dreigt, moet deze door de familie voorkomen worden. Wanneer de eer is geschonden, moet deze door de familie worden hersteld.

De familie wordt aangesproken door de gemeenschap als zij onvoldoende reageert op een inbreuk op de familie-eer. Meisjes en vrouwen hebben de verantwoordelijkheid om de familie-eer hoog te houden, ouders, mannen en jongens om deze te bewaken en zo nodig te herstellen.

'Schadelijke traditionele praktijken' is een verzamelterm voor vormen van onderdrukking en geweld tegen kinderen (vooral meisjes) en vrouwen die voortkomen uit traditie, cultuur, religie of bijgeloof. Eergerelateerd geweld en huwelijksdwang worden hier ook onder geschaard. Deze geweldsvormen worden gepleegd en actief gedoogd door de ouders of familie van het slachtoffer of door religieuze en gemeenschapsleiders. Ze genieten de instemming van de meerderheid in de gemeenschap of, in een aantal landen, zelfs de staat. Hierdoor kunnen ze lang voortbestaan en worden ze van generatie op generatie overgedragen.

Vormen van eergerelateerd geweld

Eergerelateerd geweld kent verschillende uitingen en gradaties van ernst, bijvoorbeeld dreigen, grote psychische druk, beperken vrijheden, controleren, isoleren, genezingsrituelen en bezweringen (gedwongen) abortus/afstand van een kind, lichamelijk geweld, gedwongen huwelijk, huwelijkse gevangenschap, verstoting, achterlaten in het buitenland, (vrouwelijke) genitale verminking, gedwongen worden tot zelfmoord, eermoord.

Het is belangrijk dat onderscheid gemaakt wordt tussen eergerelateerd geweld, huiselijk geweld, geweld om de individuele eer, opvoedingsonmacht en kindermishandeling. Bij eergerelateerd geweld speelt namelijk expliciet een eermotief in een collectieve context en zijn daarom andere interventies van toepassing.

Signalen

Signalen zijn specifiek, dat wil zeggen dat er geen specifieke signalen eergerelateerd geweld zijn.

Signalen die kunnen duiden op eergerelateerd geweld: de angst voor geweld vanuit familie, gedragsveranderingen en of klachten zoals depressie, negatief zelfbeeld, zelfbeschadiging, eetproblemen en slecht slapen, wegloupedrag, (structureel) verzuim van school en of dagbesteding, verminderde prestaties, op zien tegen komende vakantie, (plotseling) gehaald en /of gebracht worden (surveillance) door familieleden, het onthouden van medische zorg, verbreken van sociale contacten zonder duidelijke reden, verandering van kleding, plotselinge aankondiging van verloving en /of huwelijk, roddels in de gemeenschap, geen beschikking meer hebben over identiteitsdocumenten.

Er is vrijwel altijd sprake van schuld- en schaamtegevoelens en loyaliteitsconflicten.

De Meldcode bij (vermoedens van) eergerelateerd geweld

Bij elke vorm van huiselijk geweld en kindermishandeling dient de betrokken medewerker de meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling te gebruiken. Hoewel de stappen van de meldcode ook van toepassing zijn op vermoedens van eergerelateerd geweld, krijgen de stappen wel een eigen inkleuring vanwege het specifieke karakter van dit type geweld. Zo is openheid richting de leerling en ouders (bij minderjarigen) 'normaal' gesproken een belangrijke grondhouding, maar kan precies deze openheid bij eergerelateerd geweld gevaar opleveren voor de leerling.

Wanneer er sprake is van (een vermoeden van) eergerelateerd geweld, dient altijd een deskundige te worden geraadpleegd. Voor schadelijke praktijken, waaronder eergerelateerd geweld, huwelijksdwang, vrouwelijke genitale verminking en verborgen vrouwen, geldt een [aparte meldcode](#).

Bijlage(n)

Signalenlijst

Het gebruik van een signalenlijst kan zinvol zijn, maar biedt ook een zekere mate van schijnzekerheid. De meeste signalen zijn namelijk stress-indicatoren, die aangeven dat er iets met de leerling aan de hand is. Dit kan ook iets anders zijn dan kindermishandeling (andere gezinsproblemen, puberteitsproblematiek, overlijden van een familielid, enz.). Hoe meer signalen van deze lijst een leerling te zien geeft, hoe groter de kans dat er sprake zou kunnen zijn van huiselijk geweld/kindermishandeling.

De signalen die op deze lijst vermeld worden, hebben betrekking op alle vormen van mishandeling (lichamelijke en psychische mishandeling, lichamelijke en psychische verwaarlozing en seksueel misbruik). Om een duidelijk beeld te krijgen van wat er aan de hand zou kunnen zijn, is het van belang de hele context van het gezin erbij te betrekken.

Voor een uitwerking van de signalenlijst, zie: <https://signalenkaart.nl>.

Bekijk de signalen voor:
Signalen 0 tot 4 jaar
Signalen 4 tot 12 jaar
Signalen 12 tot 18 jaar
Signalen Volwassenen
Signalen Loverboys
Signalen Ontspoorde Zorg
Signalen Mensenhandel
Signalen Schadelijke Traditionele Praktijken
Signalen Dierenmishandeling
Iets doen met de signalen
Meldcode

Signalenkaart

Huiselijk geweld en kindermishandeling

Handreiking om zo vroeg mogelijk te signaleren

Signalenkaart

Signalen van huiselijk geweld worden soms over het hoofd gezien. Daarom heeft Kadera de signalenkaart ontwikkeld. Deze bevat signalen die kunnen gelden voor het slachtoffer en de pleger en kunnen wijzen op huiselijk geweld.

In 2019 is de Signalenkaart Huiselijk Geweld en Kindermishandeling geactualiseerd en doorontwikkeld. De verbeterde meldcode is aan de signalenkaart toegevoegd, zodat gebruikers het afwegingskader en de mogelijkheden om een melding te doen, in een oogopslag kunnen bekijken.

De papieren signalenkaart Huiselijk Geweld en Kindermishandeling is te bestellen via info@kadera.nl voor € 7,50 plus verzendkosten. Voor grote bestellingen kunt u een offerte opvragen.

Meer informatie over Kadera vindt u op www.kadera.nl

